

הלכות נזירות פרק ט

א. המפריש מעות שיקריב מהן קרבנות נזירים, והקריב מהן והותירו יביא במותרן קרבנות נזירים אחרים: שמותר נזירים, לנזירים. הפריש מעות סתומין לנזירותו, והותירו יפלו המותרין לנדבה.

ב. הפריש מעות מפרשין לנזירותו, והותירו מותר מעות העולה יבואו עולה, ומותר החטאת ילכו לים המלח. ומותר דמי השלמים יבואו שלמים; ואין טעונין לחם, ונאכלין ליום אחד.

ג. המפריש מעות לנזירותו, ומת אם היו סתומין, יפלו לנדבה. היו מפרשין דמי עולה עולה, דמי חטאת ילכו לים המלח; דמי שלמים יבואו שלמים, ונאכלין ליום אחד ואין טעונין לחם.

ד. פיצד הם המעות הסתומין: כגון שהפריש מעות להביא מהן קרבנותיו, ולא אמר כלום; אבל אם אמר אלו לחובתי, הרי אלו כמפרשין; ואין צריך לומר, אם אמר אלו לעולתי ולחטאתי ולשלמי, שהן כמפרשין.

ה. המפריש בהמה בעלת מום, הרי היא כמעות סתומין; וכן המפריש לשון שלכסף וזהב, או כלי אף על פי שאמר שזו לעולתי ולחטאתי ולשלמי, הרי הוא כמעות סתומין. האומר אלו לחטאתי והשאר לנזירותי, ומת, או שהיתה אשה, והפר לה בעלה דמי חטאת ילכו לים המלח, והשאר יביא בחצין עולה ובחצין שלמים. אמר אלו לעולתי, והשאר לנזירותי דמי עולה יבואו עולה, והשאר יפלו לנדבה.

ו. מי שדמה שהוא חייב בנזירות, והפריש קרבנותיו, ואחר כך שאל לחכם, והורהו שאין זה נדר ואינו חייב בנזירות מה יעשה בקרבנות שהפריש: יצאו וירעו בעדר שזה הקדש טעות הוא שאינו הקדש, כמו שיתבאר במקומו.

ז. האשה שנדרה בנזיר, והפרישה קרבנותיה, ואחר כך הפר לה בעלה אם משלו היתה הבהמה, תצא ותרעה בעדר: שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. ואם היו הקרבנות משלה ואין לבעלה בהן כלום, כגון שנתנו לה מתנה על מנת שלא יהיה לבעל בהן רשות, אלא מה שתרצה, תעשה בהן החטאת תמות, והעולה תקרב עולה; והשלמים יקרבו שלמים, ונאכלין ליום אחד ואינן טעונין לחם.

ח. הפריש מעות סתומין לקרבנותיה, יפלו לנדבה. היו מפרשין דמי חטאת ילכו לים המלח, ודמי עולה יבואו עולה; ודמי שלמים יבואו שלמים, ונאכלין ליום אחד ואינן טעונין לחם.

ט. האשה שנדרה בנזיר, ונטמאת בתוך ימי נזירות, ואחר כך שמע בעלה, והפר לה הרי זו מביאה קרבן טמאה.

י. האיש שהדיר את בנו בנזיר, והפריש עליו קרבנותיו, ולא רצה הבן בנזירות זו, ומחה הוא או קרוביו, או שגלח הוא, או שגלחוהו קרוביו החטאת תמות, והעולה תקרב עולה; והשלמים יקרבו שלמים, ונאכלין ליום אחד ואין טעונין לחם.

יא. הפריש לו מעות סתומין, הרי אלו יפלו לנדבה. היו מעות

מִפְּרָשִׁין דְּמִי חֲטָאת יִלְכוּ לִים הַמֶּלֶח, וְדָמִי עוֹלָה יָבוֹאוּ עוֹלָה;
דְּמִי שְׁלָמִים יָבוֹאוּ שְׁלָמִים, וְאִינָן טְעוּנִין לָחֶם וְנֶאֱכָלִין לְיוֹם
אֶחָד.

יב. הָאוֹמֵר הָרִינִי נֹזֵיר כְּשִׁיהִיָּה לִי בֶן, וְהַפְּרִישׁ קֶרֶבֶן, וְהַפִּילָה
אֶשְׁתּוֹ, וְחִזְרָה וַיִּלְדָּה הָרִי זֶה הַקֶּרְבָּנוֹת סֶפֶק, וְאֶסוּרִין בְּגִזָּה
וְעִבּוּדָה.

יג. שְׁנֵי נֹזִירִים שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶן, וְאִין יָדוּעַ מִי הוּא כִּי־צַד
מִבִּיאִין קֶרְבָּנוֹתֵיהֶן: מִבִּיאִין קֶרֶבֶן טְמֵאָה, וְקֶרֶבֶן טְהוֹרָה בְּמִלֵּאת
יְמֵי נֹזִירוֹתָם, וְאוֹמֵר אֶחָד מֵהֶן אִם אֲנִי הוּא הַטְּמֵא, קֶרֶבֶן טְמֵאָה
שְׁלִי וְקֶרֶבֶן טְהוֹרָה שְׁלֹךְ, וְאִם אֲנִי הוּא הַטְּהוֹר, קֶרֶבֶן טְהוֹרָה שְׁלִי
וְקֶרֶבֶן טְמֵאָה שְׁלֹךְ. וְסוֹפְרִין יְמֵי נֹזִירוֹת אַחֲרֵת גְּמוּרָה מֵאַחֵר
קֶרְבָּנוֹת אֵלּוּ.

יד. וְחִזְזוּרִין וּמִבִּיאִין קֶרֶבֶן טְהוֹרָה, וְאוֹמֵר אֶחָד מֵהֶן אִם אֲנִי הוּא
שְׁהִיִּיתִי טְמֵא, קֶרֶבֶן טְמֵאָה שְׁלִי וְקֶרֶבֶן טְהוֹרָה שְׁלֹךְ וְזֶה קֶרֶבֶן
טְהוֹרָתִי, וְאִם אֲנִי הוּא הַטְּהוֹר, קֶרֶבֶן טְהוֹרָה שְׁלִי וְקֶרֶבֶן טְמֵאָה
שְׁלֹךְ וְזֶה קֶרֶבֶן טְהוֹרָתִי.

טו. נִמְצָאוּ שְׁלָל הַפְּסִידוֹ בְּקֶרְבָּנוֹתֵיהֶן כָּלוּם. מֵת אֶחָד מֵהֶן
הָרִי זֶה מִבִּיא חֲטָאת הָעוֹף, וְעוֹלֹת בַּהֲמָה, וַיֹּאמֶר אִם טְמֵא
הָיִיתִי, הַחֲטָאת מִחוּבָּתִי וְהָעוֹלָה נִדְּבָה, וְאִם טְהוֹר הָיִיתִי,
הָעוֹלָה מִחוּבָּתִי וְחֲטָאת הָעוֹף סֶפֶק; וְסוֹפֵר יְמֵי נֹזִירוֹת אַחֲרֵת,
וּמִבִּיא קֶרֶבֶן טְהוֹרָה וְאוֹמֵר, אִם טְמֵא הָיִיתִי, הָעוֹלָה הִרְאֵשׁוּנָה
נִדְּבָה וְזֶה חוּבָּה, וְאִם טְהוֹר הָיִיתִי, הָעוֹלָה הִרְאֵשׁוּנָה חוּבָּה
וְזֶה נִדְּבָה וְזֶה שְׁאֵר קֶרְבָּנִי. וְאִין אֶחָד מִשְׁנֵיהֶם מְגִלַּח תְּגַלְּחַת
טְמֵאָה, אֵלּא אִם כֵּן הָיוּ קִטְנִים אוֹ נָשִׁים שְׂאִין אֵלּוּ מְקִיפִין פֶּאת
רֹאשָׁם מִסֶּפֶק.

טז. כִּי־צַד יוֹלֵד לָחֶם סֶפֶק זֶה בְּטְמֵאָה: כְּגוֹן שֶׁהָיוּ שְׁנֵי הַנֹּזִירִים
עוֹמְדִין בְּרִשּׁוֹת הִיחִיד, שֶׁסֶּפֶק טְמֵאָה שָׁם טְמֵא, וְהָיָה אֶחָד
מִבְּחוּץ רוּאָה אוֹתָן וְאוֹמֵר, רֹאִיתִי אֶת אֶחָד מֵכֶם שֶׁנִּטְמָא וְאִינִי
יֹדֵעַ מִי הוּא. אָבֵל אִם הָיָה עַד זֶה עֲמָהֶן בַּחֲצֵר, הָרִי שְׁנֵיהֶן
טְהוֹרִין כִּיּוֹן שֶׁהֵן שְׁלוּשָׁה, הָרִי הֵן רַבִּים, וְרַבִּים בְּרִשּׁוֹת הִיחִיד,
סֶפֶקֶן טְהוֹר: כִּסְפֶּק טְמֵאָה בְּרִשּׁוֹת הַרַבִּים שֶׁהוּא טְהוֹר, כְּמוֹ
שִׁיתְּבָאָר בְּמִקְוָמוֹ.

יז. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּשִׁשְׁתִּיקוֹ הַנֹּזִירִים שְׁנֵיהֶם, אוֹ נִסְתַּפֵּק
לָהֶן הַדָּבָר. אָבֵל אִם אָמַר אֶחָד מֵהֶן אֲנִי לֹא נִטְמָאתִי, אֶפְלוּ שְׁנֵי
עֲדִים מְעִידִין עָלָיו שֶׁנִּטְמָא אֵינוֹ מִבִּיא קֶרֶבֶן עַל פִּיהֶם: שְׁזֵה
שֶׁאָמַר לֹא נִטְמָאתִי, כְּאוֹמֵר אֵינִי חַיִּב בְּטְמֵאָה שֶׁכָּבֵר נִשְׁאַלְתִּי
עַל נֹזִירוֹתִי, וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ מְכַחֵשׁ אֶת הָעֲדִים, וְאָדָם נֶאֱמָן עַל
יָדֵי עֲצָמוֹ. אָבֵל אִם שִׁתַּק אוֹ נִסְתַּפֵּק לוֹ הָרִי זֶה מִבִּיא קֶרֶבֶן,
אֶפְלוּ עַל פִּי עַד אֶחָד כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

יח. וְכֵן עַד שֶׁאָמַר לֹא־אֶחָד, בְּפָנֵי נִדְרָת בְּנֹזִירוֹת אִם הִכְחִישׁוּ, אֵינוֹ
חַיִּב כָּלוּם; וְאִם לֹא הִכְחִישׁוּ, נוֹהֵג נֹזִירוֹת עַל פִּיו. אֶפְלוּ אָמַר
לְשֵׁנִים, רֹאִיתִי אֶחָד מֵכֶם שֶׁנֹּזֵר וְאִינִי יֹדֵעַ מִי הוּא הוּאֵל וְאִין
מְכַחֵשִׁין אוֹתוֹ, נוֹהֵגִין נֹזִירוֹת עַל פִּיו. נִהֵג נֹזִירוֹת עַל פִּי עַד,
וְשִׁתָּה יֵין אוֹ נִטְמָא, וְהִתְרוּ בּוֹ לֹקָה, אָף עַל פִּי שֶׁעִיקַר הַנֹּזִירוֹת
בְּעַד אֶחָד.

יט. מֵת שֶׁהָיָה מְשֻׁכָּב לְרַחֵב הַדֶּרֶךְ אָף עַל פִּי שְׂאִין שָׁם מְקוֹם

לַעֲבֹר אֶלֶּא עָלָיו אוֹ נוֹגַע בְּצִדּוֹ, וְאִף עַל פִּי שֶׁהִיא טְמֵאָה יְדוּעָה, וְעֵבֶר מִשָּׁם נָזִיר הָרִי זֶה טָהוֹר, הוּאִיל וְסִפְּק רִשּׁוֹת הָרַבִּים טָהוֹר. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּמַהֲלָךְ בְּרַגְלָיו. אָבֵל אִם הָיָה רוֹכֵב, אוֹ טָעוֹן מִשָּׂא הָרִי זֶה טָמֵא: שֶׁהַמְּהַלָּךְ בְּרַגְלָיו, אִפְשָׁר שֶׁלֹּא יִגַּע וְשֶׁלֹּא יֵאָהִיל וְשֶׁלֹּא יִסִּיט; אָבֵל טָעוֹן אוֹ רוֹכֵב אִי אִפְשָׁר שֶׁלֹּא יִגַּע אוֹ שֶׁלֹּא יֵאָהִיל אוֹ שֶׁלֹּא יִסִּיט, שֶׁהָרִי הֵמֶת לְרַחֵב הַדֶּרֶךְ.

הַלְבוֹת נְזִירוֹת פֶּרֶק י

א. אֵין אָדָם מְגַלַּח תְּגִלַּחַת אַחַת, וְעוֹלָה לוֹ לְנָזְרוֹ וּלְצָרְעָתוֹ; וְתְגִלַּחַת הַצָּרַעַת בְּזִמָּן שֶׁהוּא סִפְּק מְצָרַע, אֵינָה דוֹחָה אֶת הַנְּזִירוֹת.

ב. לְפִיכָךְ מִי שֶׁנָּזַר שָׁנָה אַחַת, וְהָיָה בְּכָל הַשָּׁנָה הַזֹּאת סִפְּק מְצָרַע וְסִפְּק טָמֵא מֵת, אוֹ שֶׁהָיָה בָּהּ סִפְּק מְצָרַע וּבְסוֹף הַשָּׁנָה נִטְמָא בְּסִפְּק הָרִי זֶה מוֹנֶה שְׁבַעַת יָמִים, וּמִזֶּה בְּשִׁלְיָשִׁי וּשְׁבִיעִי, וְאֵינוֹ מְגַלַּח בְּשְׁבִיעִי; וְאֵינוֹ יָכוֹל לְשִׁתּוֹת בֵּינָן וּלְהִטְמָא לְמֵת, אֶלֶּא לְאַחַר אַרְבַּע שָׁנִים, וְאוֹכֵל בִּקְדָּשִׁים, לְאַחַר שְׁתֵּי שָׁנִים: מִפְּנֵי שֶׁהוּא צָרִיךְ לְגַלַּח אַרְבַּע תְּגִלַּחוֹת תְּגִלַּחַת טָהֳרָה, וְתְגִלַּחַת טְמֵאָה מִסִּפְּק; וּשְׁתֵּי תְּגִלַּחוֹת שֶׁמְגַלַּח הַמְצָרַע, שֶׁהָרִי הוּא סִפְּק מְצָרַע.

ג. תְּגִלַּחַת רֵאשׁוֹנָה מְגַלַּח אוֹתָהּ אַחַר שָׁנָה רֵאשׁוֹנָה, וּמְגַלַּח בָּהּ רֵאשׁוֹ וְזִקְנָו וְגִבּוֹת עֵינָיו, וּמִטְהַר בְּעֶץ אֲרָז וְאֶזוֹב וְצִפְּרִים כְּשֶׁאֵר מְצָרַעִין: אִם אֵינוֹ טָמֵא מֵת וְלֹא מְצָרַע, הָרִי הִיא תְּגִלַּחַת טָהֳרָה שֶׁלְנְזִירוֹתוֹ; וְאִם הוּא מְצָרַע וְדָאִי בְּשָׁנָה רֵאשׁוֹנָה, הָרִי הִיא תְּגִלַּחַת רֵאשׁוֹנָה שֶׁלְמְצָרַע.

ד. וְשׁוֹהָה שָׁנָה אַחֶרֶת כְּמִנְיָן יָמֵי הַנְּזִירוֹת, וְאַחַר כֵּךְ מְגַלַּח תְּגִלַּחַת שְׁנִיָּה שֶׁלְמְצָרַע שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְגַלַּח אַחַר שְׁבַעַת כְּשֶׁאֵר מְצָרַעִין, שֶׁמָּא אֵינוֹ מְצָרַע אֶלֶּא טָמֵא מֵת וְדָאִי הָיָה; וְשָׁנָה שְׁנִיָּה זֹו, הָרִי הוּא בָּהּ נָזִיר שֶׁאֵסוּר לְגַלַּח. וּמֵאַחַר שֶׁגַּלַּח שְׁתֵּי תְּגִלַּחוֹת אֵלוֹ, שֶׁלְמָה טָהֳרָת הַצָּרַעַת וּמִתָּר לְאַכֵּל בִּקְדָּשִׁים.

ה. וְשׁוֹהָה שָׁנָה שְׁלִישִׁית, וְאַחַר כֵּךְ מְגַלַּח תְּגִלַּחַת שְׁלִישִׁית שֶׁמָּא מְצָרַע וְדָאִי הָיָה בְּשָׁנָה רֵאשׁוֹנָה וְלֹא הָיָה טָמֵא מֵת, וְשָׁנָה רֵאשׁוֹנָה לֹא עָלְתָה לוֹ מִפְּנֵי שֶׁהִיא יָמִי חֲלָטוֹ, וְשָׁנָה שְׁנִיָּה לֹא עָלְתָה לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהִיא יָמִי סִפְּרוֹ שֶׁלְמְצָרַע שְׁבִין תְּגִלַּחוֹת רֵאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה; לְפִיכָךְ צָרִיךְ לְשִׁתּוֹת שָׁנָה שְׁלִישִׁית בְּנְזִירוֹתוֹ, וּמְגַלַּח תְּגִלַּחַת שְׁלִישִׁית לְנְזִירוֹתוֹ וְהִיא תְּגִלַּחַת טָהֳרָה.

ו. אוֹ שֶׁמָּא טָמֵא מֵת וְדָאִי הָיָה וּמְצָרַע וְדָאִי, וְאֵין תְּגִלַּחַת אַחַת עוֹלָה לְנְזִירוֹתוֹ וּלְצָרְעָתוֹ; וְנִמְצְאָת תְּגִלַּחַת רֵאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה תְּגִלַּחַת צָרַעַת, וְתְגִלַּחַת שְׁלִישִׁית תְּגִלַּחַת טְמֵאָה, וְאֵין אַחַת מִשְׁלוֹשׁ הַשָּׁנִים עוֹלָה לוֹ, שֶׁהָרִי הַשְּׁלִישִׁית תְּגִלַּחַת טְמֵאָה.

ז. לְפִיכָךְ צָרִיךְ לְשִׁתּוֹת שָׁנָה רְבִיעִית בְּנְזִירוֹת, וּמְגַלַּח תְּגִלַּחַת רְבִיעִית. וְשֶׁעָרוֹ בְּכָל תְּגִלַּחַת סִפְּק, אֵסוּר בְּהִנְיָה מִסִּפְּק שֶׁשֹּׁעַר נָזִיר שֶׁנִּצְטָרַע, מִתָּר בְּהִנְיָה.

ח. וְכֵן אִם נָדַר עֶשֶׂר שָׁנִים נְזִירוֹת, וְהָיָה בָּהֶן סִפְּק מְצָרַע וְנִלְדַּל לוֹ סִפְּק טְמֵאָה בְּסוֹפָן הָרִי זֶה אֵינוֹ שׁוֹתֶה בֵּינָן עַד אַרְבַּעִים שָׁנָה; וּמְגַלַּח אַרְבַּע תְּגִלַּחוֹת, אַחַת בְּסוֹף כָּל עֶשֶׂר שָׁנִים תְּגִלַּחַת

ראשונה לספק ימי צרעתו, ושניה לספק ימי ספרו של מצרע, ושלישית לספק טמאתו, ורביעית תגלחת טהרה.

ז. וכיצד מביא זה קרבנותיו אם היה עשיר, כותב נכסיו לאחרים: שמצרע עשיר שהביא קרבן עני, לא יצא. ואחר כך מביא חטאת העוף ועולת בהמה בתגלחת ראשונה ושניה ושלישית וכל חטאת עוף מהן, לא תאכל מפני שהיא ספק; ומביא בתגלחת רביעית, קרבן נזיר טהור, שהוא שלוש בהמות כמו שבארנו.

י. שלוש חטאת העוף שמביא בשלוש התגלחות חטאת ראשונה, לספק טמאתו; שניה לספק צרעתו, שאין המצרע מביא קרבנו אלא לאחר תגלחת שניה. וכן חטאת שלישית לספק טמאתו, שאין תגלחת אחת עולה לנזרו ולצרעתו; ושמא מצרע ודאי וטמא ודאי היה, שהתגלחת הראשונה והשניה לצרעתו כמו שבארנו, ותגלחת שלישית תגלחת טמאה, ולפיכך צריך להביא קרבן טמאה בשלישית.

יא. שלוש עולות בהמה שמביא עמהן על הראשונה הוא מתנה ואומר אם טהור אני, זו מחובתי, ואם טמא אני, הרי היא נדבה; וכן הוא אומר בשניה, ובשלישית.

יב. ומביא קרבן טהרה בתגלחת רביעית, ומתנה ואומר: אם טמא הייתי עולה ראשונה נדבה, וזו חובה; ואם מחלט הייתי עולה ראשונה חובת מצרע, וזו חובת נזירות, ושתיים האמצעיות נדבה.

יג. ואם טהור מטמאת מת הייתי, ומצרע עולה הראשונה חובה וכן השניה, אחת לחובת מצרע ואחת לחובת נזירות, ושלישית ורביעית נדבה, והשאר קרבן טהרתי.

יד. ואם טמא מת הייתי, ומצרע עולה ראשונה חובת צרעת, ושניה ושלישית נדבה, וזה קרבן תגלחת טהרה. אבל האשם והעולה אינן מעכבין לא בתגלחת טמאה, ולא בצרעת.

טו. נמצאת אומר: אם הוא מצרע ודאי, ולא נטמא במת הרי טהר בצפרין, וחטאת העוף היא חטאתו, ולא תאכל מפני שהיא ספק; ועולת בהמה שעמה, מקרבן תגלחת טהרה, כדי שיגלח על בהמה. ואם טמא מת הוא, הרי עולת בהמה נדבה.

טז. ואם אינו מצרע, וטמא מת הוא חטאת העוף קרבן נזיר שנטמא, ועולת בהמה נדבה, והרי הביא קרבן טהרה באחרונה. ואם אינו טמא מת, ולא מצרע עולת בהמה שהביא בתגלחת ראשונה היא מחובת תגלחת טהרה; וחטאת העוף באה על ספק, והרי לא נאכלת.

יז. במה דברים אמורים שהוא מגלח ארבע תגלחות, בשקיה קטן או אשה. אבל האיש אינו מגלח מספק, לא תגלחת טמאה ולא תגלחת צרעת שמא טהור הוא, ונמצא מקיף פאת ראשו שלא במקום מצוה; לפיכך אינו מגלח אלא תגלחת טהרה בלבד שאין ארבע תגלחות אלו לעכב, אלא למצוה.

יח. נזיר שנצטרע ודאי ונטמא בספק, כיצד הוא עושה: אחר שיטהר מצרעתו, מזה בשלישי ושביעי, ומגלח תגלחת טמאה; ומתחיל למנות נזירותו כלה, שהרי נפלו הימים הראשונים

בספק טמאה שנטמא; ומביא קרבנות טהרה, ושותה ביין. ומאחר שיביא קרבן צרעת, אוכל בקדשים.

יט. נטמא ודאי והיה מצרע בספק, וטהר מספק צרעתו מונה ימי נזירות שלמה, ואחר כך מגלח תגלחת הנגע: שאין תגלחת ספק נגעו דוחה נזירות. ואחר כך מונה שבעת ימים שבין תגלחת מצרע הראשונה לתגלחת שניה, ומגלח ומביא קרבנותיו; ואוכל בקדשים, אם הזה בשלישי ושביעי. ואחר כך מונה שבעה אחרות לטמאת מת, ומגלח תגלחת טמאה; ואחר כך מונה נזירותו, בלה.

כ. וכן אם היה טמא ומצרע בודאי לאחר שיטהר מצרעתו, מגלח תגלחת צרעת הראשונה, ומזה בשלישי ושביעי, ומגלח ראשו וזקנו בשביעי, והיא תגלחת שניה של צרעת; ומביא קרבנותיו בשמיני, ואוכל בקדשים. וסופר שבעה, ומגלח תגלחת טמאה; ואחר כך סופר ימי נזירות שלמה, ומביא קרבן טהרה ושותה ביין. ולמה סופר שבעה, שאין שבעת ימי הטמאה עולין בשבעת ימי הספירה שבין תגלחת ותגלחת של מצרע.

כא. האומר הריני נזיר אם אעשה כך וכך, או אם לא אעשה, וכיוצא בזה הרי זה רשע, ונזירות כזו מנדרי רשעים היא; אבל הנודר לה' דרך קדשה הרי זה נאה ומשבח, והרי נאמר בו "נזיר אלהיו, על-ראשו . . . קדש הוא, לה'" (במדבר ו, ז-ח); ושקלו הכתוב בנביא, שנאמר "ואקים מבניכם לנביאים, ומבחוריהם לנזירים" (עמוס ב, יא).

הלכות ערכים וחרמים

יש בכללן שבע מצוות חמש מצוות עשה, ושתים מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) לדון בערכי אדם כאשר מפרש בתורה, וזה הוא דין ערכי אדם; (ב) דין ערכי בהמה; (ג) דין ערכי בתים; (ד) דין ערכי שדות; (ה) דין מחרים נכסיו; (ו) שלא ימכר חרם; (ז) שלא יגאל חרם. ובאור מצוות אלו בפרקים אלו.

הלכות ערכים וחרמים פרק א

א. הערכים הם נדר מכלל נדרי הקדש, שנאמר "איש, כי יפלא נדר בערפך נפשת, לה'" (ויקרא כז, ב); לפיכך חיבין עליהן משום "לא יחל, דברו" (במדבר ל, ג), ו"לא תאחר" (דברים כג, כב), ומשום "ככל-היצא מפיו, יעשה" (במדבר ל, ג).

ב. ומצות עשה לדון בדיני ערכים, כאשר מפרש בתורה; ואחד האומר ערכי עלי, או האומר ערך זה עלי, או ערך פלוני עלי נותן הערך, לפי שני הנערך, והוא הדבר הקצוב שבתורה, לא פחות ולא יתר.

ג. וכמה הוא הערך: אם היה הנערך בן שלושים יום או פחות,

אין לו ערך ; והאומר עליו, ערך זה עלי הרי זה כאומר ערך כלי זה עלי, ואינו חייב כלום.

ד. היה מבין אחד ושלושים יום עד בן חמש שנים גמורות ערך הזכר חמשה שקלים, והנקבה שלושה שקלים.

ה. משיכנס בשנת שש יום אחד עד שישלים שנת עשרים ערך הזכר עשרים שקלים, והנקבה עשרת שקלים.

ו. משיכנס בשנת אחד ועשרים יום אחד עד שישלים שנת ששים ערך הזכר חמשים שקלים, והנקבה שלושים שקלים.

ז. ומשיכנס בשנת אחת וששים יום אחד עד יום מותו, אפלו חיה כמה שנים ערך הזכר חמשה עשר שקלים, והנקבה עשרה שקלים.

ח. כל השנים האלו, מצת לעת מיום הלידה. וכל השקלים בשקל הקדש, והוא משקל שלוש מאות ועשרים שעורה מכסף טהור ; וכבר הוסיפו עליו ועשו אותו סלע, כמו שבארנו בהלכות שקלים.

ט. טמטום ואנדרגינוס אין להם ערך, שלא קצבה תורה ערך אלא לזכר ודאי או לנקבה ודאית ; לפיכך טמטום ואנדרגינוס שאמר, ערכי עלי, או שהעריכו אחר אינו חייב כלום.

י. הגוי נערך, אבל אינו מעריך. כיצד : גוי שאמר ערכי עלי, או ערך ישראלי זה עלי לא אמר כלום ; וישראל שאמר ערך גוי זה עלי, או ערך פלוני הגוי עלי נותן לפי שני הגוי הנערך. וכן המעריך את החרש ואת השוטה חייב, ונותן לפי שניו.

יא. העבד נערך ועורף, כשאר ישראל ; ואם יפדה ויהיה לו, יתן ערך שנדר.

יב. אחד המעריך את היפה הבריא, ואחד המעריך את הפאור החולה, אפלו היה הנערך מכה שחין או סומה או גדם ויש בו כל מום נותן לפי שניו, כמו שקצוב בתורה.

יג. הדמים, אינן כערכים. כיצד : האומר דמי עלי, או דמי זה עלי, או דמי פלוני עלי אפלו היה אותו פלוני קטן בן יומו, או טמטום או אנדרגינוס, או גוי נותן מה שהוא שווה דינר או אלף, כאלו הוא עבד נמכר בשוק. והערכים והדמים כלן הכל, סתמן לבדק הבית ; ויפלו הכל ללשכה שהיתה במקדש, מוכנת לקדשי בדק הבית.

יד. גוי שאמר דמי עלי, או דמי פלוני נותן כפי נדרו ; ואינו נופל ללשכה, שאין מקבלין מן הגויים נדבה או נדר לחזק בדק הבית או בדק ירושלים שנאמר "לא-לכם ולנו, לבנות בית" (עזרא ד, ג), ונאמר "ולכם, אין-חלק וצדקה וזכרון בירושלם" (נחמיה ב, כ).

טו. ומה יעשה בהן : יבדק הגוי על דעת מי נדר אם נדר על דעת ישראל יוציאנהו בית דין כמה שיראה להם, חוץ מבדק הבית ובדק ירושלים ; ואם אמר לשמים נדרתי, יגנזו.

טז. הגוסס אין לו לא ערך, ולא דמים : הואיל ורב הגוססין למיתה, הרי הוא כמת. וכן מי שנגמר דינו בבית דין שלישראל להרגו על עברה שעבר, והעריכו אחר, או שהעריך עצמו, או שאמר דמי עלי, או שאמר אחר דמי זה עלי אינו חייב כלום :

שְׁזֶה כִּמֶּת הוּא, וְהִמֵּת אֵין לוֹ לֹא עֶרֶךְ וְלֹא דָמִים; וְעַל זֶה נֶאֱמַר "כָּל-חֶרֶם, אֲשֶׁר יִחְרֹם מִן-הָאָדָם לֹא יִפְדֶּה" (ויקרא כז, כט), כְּלוּמַר אֵין לוֹ פְּדִיּוֹן אֵלָּא הֵרִי הוּא כִּמֶּת.

יז. זֶה הַיּוֹצֵא לְהַרְג שְׁהַעֲרִיף אַחֲרֵים, אוֹ נֹדֵר דְּמִיָּהֶם, אוֹ הַזִּיק חַיִּב לְשֵׁלֶם, וְגוֹבִין הַכֹּל מִנְּכַסָּיו.

יח. כּוֹהֲנִים וְלוֹיִים מַעֲרִיכִין וְנִעְרָכִין, כְּשֶׁאֵר יִשְׂרָאֵל. וְקָטָן שְׁהַגִּיעַ לְעוֹנֶת נִדְרִים וְהַעֲרִיף, אוֹ נֹדֵר דָּמִים חַיִּב לְשֵׁלֶם: שְׁהֵרִי נִדְרָיו קִיָּמִין, כִּמּוֹ שְׁבֹאֲרָנוּ בְּהַלְפוֹת נִדְרִים.

יט. הָעֲרָכִים הַקְּצוּבִין לְפִי הַשָּׁנִים הֵן שְׁנֵי הַנִּעְרָף, לֹא שְׁנֵי הַמַּעֲרִיף. פִּיֻּצָד: בֶּן עֲשָׂרִים שְׁאֵמַר לְבֶן שְׁשִׁים, עֶרְכָּף עָלֵי נוֹתֵן עֶרֶךְ בֶּן שְׁשִׁים; וּבֶן שְׁשִׁים שְׁאֵמַר לְבֶן עֲשָׂרִים, עֶרְכָּף עָלֵי נוֹתֵן עֶרֶךְ בֶּן עֲשָׂרִים. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.

כ. וְצָרִיף בְּעֲרָכִים שִׁיְהִיָּה פִּיו וְלָבוּ שׁוּוִין, כְּשֶׁאֵר הַנִּדְרִים; וְנִשְׁאָלִין עַל הָעֲרָכִים וְעַל הַדָּמִים, כְּדֶרֶךְ שְׁנִשְׁאָלִין עַל שְׁאָר נִדְרִים וְהַקְדָּשׁוֹת.

כא. הָאוֹמֵר עֶרֶךְ אֵלּוּ כָּלֶם עָלֵי נוֹתֵן עֶרֶךְ כָּלֶן, כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי שְׁנָיו. וְאִם הָיָה עָנִי, נוֹתֵן עַל יָדֵי כָּלֶן עֶרֶךְ עָנִי; וְאִם הָיָה עָשִׁיר, נוֹתֵן עַל יָדֵי כָּלֶן עֶרֶךְ עָשִׁיר.

כב. הָאוֹמֵר עֶרְכִּי עָלִי, וְחָזַר וְאָמַר עֶרְכִּי עָלִי, וְכֵן כַּמָּה פְּעָמִים חַיִּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר שְׁנֵי עֲרָכִי עָלִי, נוֹתֵן שְׁנֵי עֲרָכִים; וְכֵן אִם אָמַר אַרְבָּעָה, אִפְּלוּ אֵלָּף נוֹתֵן כַּמֶּנֶּיִן שְׁנֹדֵר. אָמַר הֵרִי עָלֵי עֶרֶךְ, וְלֹא פִּרַשׁ עֶרֶךְ מִי אֵלָּא עֶרֶךְ סֵתֶם נוֹתֵן פְּחוֹת שְׁבַעֲרָכִים, שֶׁהוּא שְׁלוֹשָׁה שְׁקָלִים.

כג. הָאוֹמֵר עֶרְכִּי עָלִי, וּמֵת קֹדֶם שִׁיעָמַד בְּדִין אֵין הַיּוֹרְשִׁין חַיִּבִּין לְתֵן, שְׁנֶאֱמַר "וְהָעֲמִידוּ לִפְנֵי הַכֹּהֵן, וְהַעֲרִיף אֹתוֹ הַכֹּהֵן" (ויקרא כז, ח); עָמַד בְּדִין וּמֵת, יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין. אָבָל הָאוֹמֵר דָּמֵי עָלִי אֵף עַל פִּי שְׁעָמַד בְּדִין, וּמֵת קֹדֶם שִׁיקָצְצוּ דָּמָיו וַיֵּאמְרוּ הַדִּינִין כַּמָּה יִשְׁוֶה אֵין הַיּוֹרְשִׁין חַיִּבִּין לְתֵן; וְאִם קָצְצוּ דָּמָיו, וְאַחֵר כֶּף מֵת יִתְּנוּ הַיּוֹרְשִׁין. וּמָה בֵּין הָעֲרָכִים לְדָמִים שְׁהַעֲרָכִים קְצוּבִין מִן הַתּוֹרָה, וְהַדָּמִים אֵינָן קְצוּבִין.

כד. וְכֵן הָאוֹמֵר עֶרֶךְ פְּלוֹנִי עָלִי, וּמֵת הָעוֹרֵף וְהַנִּעְרָף אַחֵר שְׁעָמַד הַנִּעְרָף בְּדִין חַיִּבִּין הַיּוֹרְשִׁין לְתֵן. מֵת הַנִּעְרָף קֹדֶם שִׁיעָמַד בְּדִין אֵף עַל פִּי שְׁהַמַּעֲרִיף קִיָּם, הֵרִי זֶה פְּטוּר: שְׁאֵין עֶרֶךְ לְמֵת, וְהַנִּעְרָף צָרִיף עֲמִידָה בְּדִין. אָמַר דָּמֵי פְּלוֹנִי עָלִי, וְעָמַד בְּדִין וּמֵת קֹדֶם שִׁיקָצְצוּ דָּמָיו הֵרִי זֶה פְּטוּר: שְׁאֵין דָּמִים לְמֵתִים.